

RIIGIKOGU

IV koosseis.

VII istungjärk.

148. koosolek.

12. mail 1931.

Sisu:

1. Päevakorra täiendamine.
2. Teatamine muudatustest Riigikogu koosseisus.
3. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.
4. Komisjonide täiendavad valimised.
5. Riigikaitse komisjoni esitis kaitseseisukorra maksvuse tähtaja pikendamise ja kaitseseisukorra osalise kaotamise kohta.
6. Kalakauba väljaveo kontrolli seadus — III lugemisel.
7. Pedagoogiumide seadus — III lugemisel.
8. Veksliseadus — III lugemisel.
9. Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduse muutmise seadus — III lugemisel.
10. Lämmatavate, mürgiste või sarnlevate gaaside ja bakterioloogiliste vahendite sõjas tarvitamise keelu kohta käiva protokollini kinnitamise seadus — II lugemisel.
11. Piirisaare tuleõnnetute laenu seadus — II lugemisel.
12. Riigi eelarve seaduse täiendamise seadus — II lugemisel.
13. Lina ja linaseemne hoiu ja veo kontrolli seadus — II lugemisel.
14. Piimatalituste võrgu korraldamise seadus — II lugemisel.
15. Rahvamajade seadus — I lugemisel.

Koosoleku avab teine abiesimees **R. Penno** kell 17.14 min.

Sekretäri kohal sekretäri teine abi **O. Gustavson**.

1. Päevakorra täiendamine.

O. Kase ja A. Vanni ettepanekul täiendatakse päevakorda 1. punktiga — komisjonide täiendavad valimised.

2. Teatamine muudatustest Riigikogu koosseisus.

Sekretär: Riigikogust on tagasi astunud Maksim Unt 9. mail 1931 Eesti sotsialistliku tööliste partei Pärnumaa valimisringkonna nimekirja järgi. Riigikogu töist osa võtma kutsutud Villem Tamma.

3. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.

Sekretär: Riigikogu juhatus andis: 1. seaduse tööaja kohta tööstuslikkudes käitistes sotsiaalkomisjoni; 2. kohtuasutamise seaduse § 406° muutmise seaduse üldkomisjoni; 3. kohtuasutamise seaduse §§ 229, 230 ja 231 muutmise seaduse üldkomisjoni; 4. maaseadusega võõrandatud maade peale kinnistatud hüpoteekide kustutamise seaduse üldkomisjoni; 5. välisteenistuse seaduse muutmise ja täiendamise seaduse üldkomisjoni; 6. õppejõudude teenistuse seaduse haridusekomisjoni.

4. Komisjonide täiendavad valimised.

Valitakse: sotsiaalkomisjoni V. Uukareda asemele A. Vann; Th. Tallmeistri asemele A. Schulbach ja J. Lille asemele V. Hasselblatt.

Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse väljatöötamise erikomisjoni O. Kase asemele A. Anderkopp.

5. Riigikaitse komisjoni esitis kaitseseisukorra maksvuse tähtaja pikendamise ja kaitseseisukorra osalise kaotamise kohta.

Riigikaitse komisjoni aruandja J. Holberg: Austatud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsuse otsusega 14./15. augustist pikendati teatud piirkonnas, mis on ära tähendatud Vabariigi Valitsuse määruses 18. juunist 1926, kaitseseisukord. See valitsuse otsus kaitseseisukorra pikendamise asjus leidis ka Riigikogu poolt kinnitamist 21. oktoobril 1930. See tähtaeg oli kuni 1. aprillini. Nüüd on Vabariigi Valitsus leidnud tarvilikuks veel pikendada kaitseseisukorda 1. novembrini 1931 põhjendusega, et on veel isikuid ja organisatsioonide olemas, kes tegutsevad riigi korra ja julgeoleku vastu. Et nendega tagajärjerikkamalt ja energilisemalt võimalik oleks võidelda, on tarvilik kaitseseisukorda mõnes kohas, kus ta maksvusel on, veel pikendada. Tähebda kaitseseisukord jääks maksma samas piirkonnas, nagu tähendatud valitsuse määruses 12. juunist 1926, välja arvatud

aga kitsaröopalise piirkond, kus kaitse-
seisukord ära kaotatakse, just nendes koh-
tades, kus administratiivüksuste piirkon-
nas enam kaitseisukord maksev ei ole.
Näiteks oli varem kitsaröopalise piirkon-
nas kaitseisukord maksev kogu piirkon-
nanna ulatuses. Nüüd kaotatakse, nende
valdade piirides, kus kaitseisukord seni
maksev ei ole olnud, see ära, ja jääb
kaitseisukord maksma kitsaröopalise
piirides nõndanimetatud administratiiv-
üksustes, näiteks Tallinna linna piirides,
Nõmme linna piirides ja Mustvees, see on,
kus vallas jääb maksma kaitseisukord,
seal jääb see maksma ka kitsaröopalise
piirides.

Vabariigi Valitsus on talitanud siin
motiividel, et sügisel esineda kindlamate
ettepanekutega kaitseisukorra asjus,
missugused seadused muuta tuleksid, et
ilma erakorralise seisukorrata küllalt
kindlat kaitset pakkuda riigikorra ja ko-
danikkude suhtes teatud organisatsioonide
ja isikute tegevuse vastu.

Riigikaitse komisjoni nimel teen ette-
paneku,

tähendatud riigikaitse komisjoni esi-
tis kinnitada.

Esitis võetakse vastu.

6. Kalakauba väljaveo kontrolli seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja M.
Martinson: Käesolev seaduseelnõu on
vahepeal redaktsiooni komisjoni poolt
läbi vaadatud, nii et III lugemisel tuleb
ettekandmisele juba redaktsiooniliste pa-
randustega.

Seaduseelnõu võetakse vas-
tu paragrahvide viisi ja terve sisu korra
redaktsiooni komisjoni andmata.

7. Pedagoogiumide seadus — III luge- misel.

Haridusekomisjoni aruandja L. Raud-
kepp.

Juhataja: Selle seaduseelnõu III
lugemisel jätan ära paragrahvide teksti
ettekandmise.

Pealkiri võetakse vastu.

(§ 1.)

Aruandja L. Raudkepp: Kuna
redaktsiooni komisjon on seaduseelnõu
juba läbi vaadanud, tuleb ta hääletamisele
III lugemisel ühes parandustega ja
antakse teada need parandused, mis teh-
tud redaktsiooni komisjoni poolt.

Esitaks võtta „I. Üldised alused.“ ase-
mele „I. Üldeeskirjad.“ ja § 1. võtta
„ning neil aladel kesk- ja kutsekoolidele,“

asemele „valmistada õpetajaid kesk- ja
kutsekoolidele aladel.“

§§ 1—6 võetakse vastu.

(§ 7.)

Aruandja L. Raudkepp: Redakt-
siooni komisjoni poolt tehakse ettepanek,
vastu võtta paragrahvi esimene lõige teis-
ses sõnade järjestuses: „§ 7. Pedagoogi-
umil on erisummad, mille moodustavad
pedagoogiumi töökodade, laboratooriumide
ja majapidamiste tulud ja teised pedagoogi-
umide tegevuse kaudu saadud summad.“

§§ 7—13 võetakse vastu.

(§ 14.)

Aruandja L. Raudkepp: See para-
grahv oleks redigeeritud järgmiselt:
„§ 14. Pedagoogiumi direktor võib, kokku-
leppel kohaliku koolivalitsusega, korral-
dada õpetamispraktikat ka kohalikkudes
alg- ning täiendusekoolides ning tarbekor-
ral ka teistes koolides.“

§ 14 võetakse vastu.

(§ 15.)

Aruandja L. Raudkepp: § 15 esi-
mene lõige on järgmine: „§ 15. Pedagoogi-
umil on raamatukogusid, kabinette,
laboratooriume, töökodasid, majapidamisi
ja muid õppevahendeid määral, mis või-
maldab õpilastele töötada praktiliselt kur-
suses määratud ainete alal.“ Teine lõige
jääb muutmata.

§§ 15—17 võetakse vastu.

(§ 18.)

Aruandja L. Raudkepp: § 18. esi-
mene lõige on järgmine: „§ 18. Õpilaste
arv ühes õppekomplektis ei või ületada
loenguil 50 ja tööharjutustel 25.“

§§ 18—25 võetakse vastu.

(§ 26.)

Aruandja L. Raudkepp: Teen ette-
paneku, teine lõige vastu võtta järgmises
redaktsioonis: „Kui ei leidu käesoleva
paragrahvi nõuetele vastavaid oskuslik-
kude ainete õpetajaid, võib kutsuda õpe-
tajate kohuste täitjaiks nende ainete alal
ka vähema kvalifikatsiooniga isikuid, kel
on tarvilik ettevalmistus ja eeldused nime-
datud ainete õpetamiseks.“

§§ 26—32 võetakse vastu.

(§ 33.)

Aruandja L. Raudkepp: Panen
ette, paragrahv vastu võtta järgmises
redaktsioonis: „§ 33. Direktor kutsub
kokku õppenõukogu tarviduse järgi.

Õppejõud on kohustatud võtma osa õppenõukogu koosolekust. Sellelt puudumisest ja puudumise põhjustest teatatakse direktorile aegsasti.“

§§ 33—36 võetakse vastu.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korraga redaktsiooni komisjoni andmata.

8. Veksliseadus — III lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja T. Kalbus'e puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni abiesimees J. Klement.

Juhataja: Selle seaduseelnõu II lugemisel on seaduseelnõu paragrahvide tekst ette kandmata jäetud ja hääletatud peatükkide kaupa. Samas korras tuleb seaduseelnõu hääletamisele ka III lugemisel.

Seaduseelnõu võetakse vastu peatükkide viisi ja terve sisu korraga.

9. Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise seaduse muutmise seadus — III lugemisel.

Maakomisjoni aruandja A. Leps: Kannan seaduseelnõu ette redaktsiooni komisjoni poolt vastuvõetud kujul.

Pealkiri võetakse vastu.

(§ 6.)

A. Laur: Kordan oma II lugemisel tehtud paranduse-ettepanekut:

§ 6 kolmandas lõikes kustutada sõnad: „kui rendivõla summa ei ületa 30 krooni“.

Motiivid kandsin ette II lugemisel.

Aruandja A. Leps (lõpusõna): Ma ei saa sellega ühineda, sest komisjonis lükati see parandus tagasi.

A. Lauri ettepanek lükatakse tagasi.

§§ 6, 19, 21 ning sissejuhatus võetakse vastu.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korraga redaktsiooni komisjoni andmata.

10. Lämmatavate, mürgiste või sarnlevate gaaside ja bakterioloogiliste vahendite sõjas tarvitamise keelu kohta käiva protokollkiinnitamise seadus — II lugemisel.

Riigikaitse komisjoni aruandja J. Holberg.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemisel jääb ära paragrahvide teksti ettekandmine.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

11. Piirisaare tuleõnnetute laenu seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja L. Johanson.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

12. Riigi eelarve seaduse täiendamise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja O. Suursööt.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

13. Lina ja linaseemne hoiu ja veo kontrolli seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja K. Tonkman'i puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni esimees J. Soots.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemisel jääb ära paragrahvide teksti ettekandmine.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

14. Piimatalituste võrgu korraldamise seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja M. Martinson.

Koosolekut asub juhatama esimene abiesimees M. Martna.

Juhataja: Käesoleva seaduseelnõu juures jääb ära paragrahvide teksti ettekandmine.

Pealkiri võetakse vastu.

(§ 1.)

R. Penno: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Juba I lugemisel juhtisin tähelepanu sellele, et oleks ülearune järsku täiesti vaba korra juurest minna väga kõva ja drakoonilise korra juurde. Sellepärast oleks otstarbekohane, kui takistusi tehakse seal, kus suuri kapitale investeeritakse, nimelt et piimatalituste ja koorejaamade asutamise jaoks oleks luba vaja. Ülearune oleks aga piimavastuvõtu-punktidele sarnast kohustust peale panna, pealegi kus see oluliselt vajalik pole. Sellepärast teen ettepaneku,

§ 1 esimene lõige redigeerida järgmiselt: „§ 1. Isikud, asutised ja ühistegelised ühingud, kes soovivad

avada piimatööstust, olgu see piimataltituse või koorejaama näol, peavad selleks nõutama luba.“

Siin on välja jäetud „piimavastuvõtu punkti“.

Põllutööminister A. Jürman: Vaidlen selle paranduse vastu, kuna selle vastuvõtmisega meie selle seaduse mõju täiesti tühistame, sest kõige kergem on asutada ühel võistlejal just teise ukse alla piimavastuvõtmispunkt. Punkti avamiseks mingit kapitali tarvis ei ole. Tarvis on ainult tühjad ruumid piima vastuvõtmiseks ja seal on kerge teist surnuks võistelda. Mis kasu on siis veel seaduseelnõust, kui võtame paranduse sisse, mille rkl. Penno esitas?

R. Penno ettepanek lükatakse tagasi 29 häälega 13 hääle pooltolemisel.

§ 1 võetakse vastu.

(§ 2.)

R. Penno: Samasuguse ettepaneku teen järgmiste paragrahvide kohta.

Juhataja: Rkl. Penno poolt on § 2 kohta tehtud järgmine ettepanek,

§ 2 algus redigeerida järgmiselt: „§ 2. Uute piimataltituste ja koorejaamade avamise sooviavalduste sisuliseks kaalumiseks...“ (edasi endine redaktsioon).

R. Penno ettepanek lükatakse tagasi.

§§ 2 ja 3 võetakse vastu.

(§ 4.)

Juhataja: Rkl. Penno'lt on § 4 kohta tehtud järgmine ettepanek,

§ 4 algus redigeerida järgmiselt: „§ 4. Iga üksiku avalduse arutamisel uue piimataltituse või koorejaama avamiseks...“

Aruandja M. Martinson (lõpusõna): Põhjendus oleks seesama, mida Põllutööminister ütles: siis kujuneks ülearuseks ka eelmise paragrahvi esimese lõike viimne osa, kus on öeldud, „et see asutis ei kujuneks asjata takistuseks olemasolevate piimataltituste tegevusele“. See parandus on üleliigne, kuna see võib takistusi olemasolevatele piimataltitustele teha, ja seadus on ometigi üldiselt selleks mõeldud, et takistusi mitte teha. (Vahelhüüded.)

R. Penno ettepanek lükatakse tagasi.

§§ 4—6 võetakse vastu.

(§ 7.)

Juhataja: Rkl. Penno poolt on § 7 kohta tehtud järgmine ettepanek,

§ 7 algus redigeerida järgmiselt: „§ 7. Piimataltitused ja koorejaamad, mis algavad...“

R. Penno ettepanek lükatakse tagasi.

§§ 7 ja 8 võetakse vastu.

Juhataja: Seaduseelnõu II lugemine on lõpetatud.

Vaheaeg kl. 18.15 min. — kl. 18.45 min.

Koosolekut juhatab teine abiesimees R. Penno.

Sekretäri kohal sekretäri teine abi O. Gustavson.

15. Rahvamajade seadus — I lugemisel.

Haridusekomisjoni aruandja A. Sõster.

Rahaasjanduse komisjoni kaasaruandja M. Laarmann.

Aruandja A. Sõster: Rahvamajade seadus on maaseltside poolt ammuoodatud seadus. Teda oodati seepärast, et leiti tarvidust korraldava, erapooletu käe järgi, kes kohapeal nõuks ja abiks oleks, kus pole kontakti organisatsioonide vahel. See seadus võimaldab keskvalitsusele korraldada rahvamajade võrku ja abiks olla seltskondlike organisatsioonide võrgu väljakujundamise juures.

Veel enam oodati seda seadust ses heas ootuses ja lootuses, et ta võimaldab odavat ja pikaajalist laenu rahvamajade ehitamiseks. Kuivõrt põnev see küsimus on, seda näitavad andmed, mis kogutud olemasolevate rahvamajade üle ja nende ringkondade üle, kuhu tuleksid rahvamajad püstitada. Esialgne rahvamajade võrgukava näitab, et oleks üle riigi vaja 577 rahvamaja, ja neist on püstitatud kõigest 266. Aga need kõik ei vääri veel rahvamaja nime, sest paljud on ainult mõisaküünid või kõrtsi rehealused, külmad, ilma akendeta ja usteta, ja pole tõelised rahvamajad. 360 ringil puuduvad aga täiesti igasugused ulalused.

Kuid peab ütlema, et käesolev seadus ei täida neid lootusi, mis on pandud nii mitmetlki poolt ta peale, mille pärast teda on oodatud. Riigi ja omavalitsuse majanduslik seisukord ei ole mitte võimaldanud koostada helde ja rikka käega seadust, vaid on tulnud arvestada olemasoleva seisukorraga. Seepärast on seadus rohkem kitsi kui vast oodatud. Oleks seadus välja antud mõne aasta eest, siis oleks ta vast teistsugune saanud, aga võib-olla, oleksime meie nüüd seisnud ta muutmise ees. Prae-

gune seadus on väga vähe lubav ja tagasihoidlik.

Haridusekomisjon on enamikus ühinenud Vabariigi Valitsuse poolt esitatud ettepanekutega ja paranduse-ettepanekutega, omalt poolt on teinud muudatusi, mis enamikus redaktsioonilist laadi, ja ainult mõnede paragrahvide juures on sisulisi muudatusi ette võetud.

§ 3 esitatakse variantides: üks on, et ühineda valitsuse ettepanekuga ja kustutada paragrahv ja teine, et jätta alles § 3-a näol.

Siis edasi komisjon täiendas seaduseelnõu § 21 ja esitab selle kahes variandis. Esimese variandi järgi on alkoholi müük ja tarvitamine keelatud rahvamaja ruumes, kuna teine variant esitab keelu kõikide ruumide kohta, mis rahvamajal olemas, nagu õpetaja ja majahoidja ruumid j.n.e.

Vahepeal oli seaduseelnõu rahaasjanduse komisjonis ja seal on eelnõus parandusi tehtud. Nii on rahaasjanduse komisjon soovinud, et § 3-a kustutataks, kuid haridusekomisjon jäi oma endise seisukoha juurde. Samuti jäi haridusekomisjon oma endise seisukoha juurde § 21 juures. Ainult § 4 II lõike juures ühines haridusekomisjon rahaasjanduse komisjoni ettepanekuga.

Haridusekomisjoni ülesandel teen ettepaneku,

seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Kaasaruandja M. Laarmann: Käesolev seaduseelnõu anti haridusekomisjoni poolt rahaasjanduse komisjonile läbivaatamiseks. Seal peatuti §§ 3 ja 21 juures. Arvesse võttes meie rahvamajanduslikku seisukorda ei saanud rahaasjanduse komisjon pooldada § 3-a vastuvõtmist, mis näeb ette, et maaomavalitsuste poolt määratakse iga aasta eelarve korras rahvamajade ehitamiseks rahvamajade fondi teatavad summad. Kuigi arvesse võtta, et suur tarvidus rahvamajade ehitada, leiti, et maaomavalitsused praegusel korral ei jaksa summasid anda rahvamajade ehitamiseks. Tarvitades maaomavalitsuste andmeid nähtub, et meil puudub veel 340 rahvamaja. Hariduseministeeriumi eelarve järgi läheks üks rahvamaja maksma

5 miljonit senti. Seega läheks puuduvate rahvamajade ehitamine maksma ligi 2 miljardit senti. Ja kui sinna juurde arvata umbes 200 praegu olemasoleva rahvamaja korraldamine, mis läheks maksma pool miljardit senti, siis ümmarguselt võetuna 2½ miljardit senti läheks rahvamajade ehitamine ja korraldamine maksma, kui igasse ringkonda tahetakse ehitada rahvamaja.

Sellelt seisukohalt välja minnes leidis rahaasjanduse komisjon, et vaevalt võimalik on maaomavalitsuste poolt määrata summasid eelarve korras rahvamajade ehitamise fondi. Peale selle ei saanud mõnesugustel põhjustel rahaasjanduse komisjon ühineda haridusekomisjoni poolt vastuvõetud parandustega § 21 suhtes. See paragrahv näeb ette, et rahvamajades on alkoholsete jookide müümine ja tarvitamine keelatud. Mitte selles mõttes, nagu oleks rahaasjanduse komisjon pooldanud alkoholsete jookide müüki rahvamajades, ei tule komisjoni eitavat seisukohta § 21 kohta võtta, vaid selleks, et keelata rahvamajades alkoholsete jookide tarvitamist ja on olemas ju teised paragrahvid, kus on nimelt ette nähtud, et järelevalvekorra määrab kindlaks Hariduse- ja sotsiaalminister, et järelevalve rahvamajades üldse kuulub Hariduse- ja sotsiaalministeeriumile, vastavatele maa- ja linnakoolivalitsustele, nii et seal on tihe ülevaevõrk ja vaevalt on loota, et Hariduse- ja sotsiaalministeerium, vastavalt maa- ja linnakoolivalitsused, pooldaksid seda, et rahvamajades sisse seatakse alkoholsete jookide müük. Selles mõttes leidis rahaasjanduse komisjon tarbetuks § 21 esimese ja teise variandi sissejätmise seadusesse, ja teeb ettepaneku, need paragrahvid kustutada.

Teised muudatused rahaasjanduse komisjoni poolt on väikesed, ja haridusekomisjon võttis need omaks. On ainult need kaks eelnimetatud parandust, mis lahku lähevad haridusekomisjoni ettepanekust.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel.

Juhataja: Päevakord on läbi. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 18.55 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhatajad (allkirjad).

